

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2

Інтегрування в міжнародний науково-освітній простір на основі підвищення результативності дослідницького потенціалу, генерації нових знань, досягнення статусу дослідницько-інноваційного університету

Одним з найважливіших напрямів розвитку Ужгородського національного університету є сприяння активізації наукової, науково-дослідної та інноваційної діяльності.

Наукова діяльність університету забезпечується високопрофесійними науковими та науково-педагогічними працівниками, які виконують держбюджетні науково-дослідні роботи, міжнародні договори та грантові угоди. У процесі реалізації наукової діяльності здійснюється видання монографій, підручників та навчальних посібників, публікація статей у журналах, що входять до наукометричних баз даних, одержання патентів на винаходи та корисні моделі, розвиток різних форм наукової співпраці (зокрема міжнародної), організація та участь у наукових, науково-практичних, науково-методичних семінарах, вебінарах, конференціях, олімпіадах, конкурсах.

Наукова діяльність в Ужгородському національному університеті здійснюється за основними пріоритетними тематичними напрямками:

- фундаментальні проблеми сучасного матеріалознавства;
- найважливіші проблеми фізико-математичних і технічних наук;
- фундаментальні проблеми наук про життя та розвиток біотехнологій;
- фундаментальні дослідження з актуальних проблем суспільних та гуманітарних наук;
- технології моделювання та прогнозування стану навколишнього середовища та ін.

Упродовж 2022 року науково-педагогічними працівниками виконувалися **103 ініціативні кафедральні науково-дослідні роботи на 108 кафедрах 19 факультетів університету та двох навчально-наукових інститутах**. Результати досліджень наукових та науково-педагогічних працівників університету оприлюднено у монографіях, наукових статтях, навчальних посібниках і підручниках. У 2022 році науковці університету видали **75 монографій, 16 підручників, 100 навчальних та 83 навчально-методичних посібників, 3 словники та 3 довідники**. Крім того, опубліковано **86 збірників наукових праць**, у тому числі **76 випусків періодичних фахових видань з категорії Б (21 видання)**, серед яких **34 випуски “Наукових вісників УжНУ” з 11-ти серій**. Також науковцями уні-

верситету у 2022 році опубліковано **1521 наукову статтю та 1173 тези доповідей на наукових конференціях.**

Зокрема, у 2022 році науковці університету, відповідно до пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, виконували **13 наукових робіт** (3 фундаментальні, 10 прикладних та 3 наукові роботи молодих вчених) за рахунок коштів державного бюджету з річним обсягом фінансування **8 млн. 854 тис. 003 грн.** (фундаментальні – 2 593,703 тис. грн., прикладні – 3 000,300 тис. грн., наукові роботи молодих вчених – 3 260,000 тис. грн.).

У 2022 році науково-педагогічні працівники активно публікували статті у виданнях, індексованих у міжнародних наукометричних базах даних **Scopus та Web of Science.** Це, зокрема, **250 публікацій у Scopus та 194 публікації у Web of Science.** Цього ж року науково-педагогічні працівники стали авторами 17 патентів України на винахід та корисну модель, із яких 9 – патентів на винахід, 8 – патентів на корисну модель.

Наукова діяльність молодих вчених та студентів є невід’ємною частиною науково-дослідної роботи університету, сприяє формуванню готовності майбутніх фахівців до творчої реалізації отриманих знань, умінь і навичок, забезпечує оволодіння методологією наукового пошуку, а також дозволяє отримати дослідницький досвід. Координуючими органами організації науково-дослідної роботи молодих вчених та студентів в університеті є Рада молодих вчених і Наукове товариство студентів, аспірантів та докторантів.

Наукові дослідження є головною домінантою розвитку університету як дослідницького міжгалузевого центру загальнодержавного значення. Тому, виходячи з тенденцій розвитку європейської і світової систем вищої освіти, реалізуючи трансформуючу місію вищої освіти, необхідно поступово зменшувати розрив між науковою та освітньою компонентами діяльності, формувати таке науково-освітнє середовище, в якому наукові досягнення вчених університету суттєво впливали б на змістовність навчального процесу, а освітня компонента наповнювала б наукову сферу і високотехнологічний ринок праці талановитою молоддю – майбутніми вченими, керівниками виробництв і бізнесу.

Отже, існуючий науково-дослідницький потенціал УжНУ є потужним мотиватором інтегрування в міжнародний науково-освітній простір.

Цей потенціал здатний забезпечити інноваційний розвиток університету на довгострокову перспективу. Суттєвим резервом наукового потенціалу УжНУ є аспірантура, де за 57 спеціальностями навчається більше 300 осіб, та докторантура, де навчається 10 осіб.

Основними завданнями наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності університету на довгострокову перспективу є:

- одержання конкурентоспроможних наукових і науково-прикладних результатів;
- застосування нових наукових, науково-технічних знань під час підготовки фахівців з вищою освітою;
- формування сучасного наукового кадрового потенціалу, здатного забезпечити створення та впровадження інноваційних наукових розробок;
- розроблення та виконання пріоритетних наукових програм, проведення наукових досліджень, експериментальних розробок тощо на засадах поєднання кадрових, фінансових, технічних та організаційних ресурсів відповідно до законодавства.

Тому політика науково-інноваційної діяльності має спрямовуватись на формування новітнього середовища знань та інновацій, принципів і механізмів їх створення, збереження, використання і передачі наступному поколінню.

Реалізацією цієї стратегічної мети стане зростання престижу УжНУ як в Україні, так і в світі та позиціонування його результатів науково-освітньої, дослідницько-інноваційної роботи, створення засад і механізмів переходу на інноваційний шлях підготовки науково-педагогічних кадрів світового рівня.

Принципи досягнення стратегічної мети УжНУ в процесі трансформації в дослідницький університет передбачають:

- Об'єктивний перегляд організації, напрямів, пріоритетів науково-дослідних робіт та вироблення нових форм і механізмів дослідницько-інноваційної діяльності на основі прогнозування та упередження можливих викликів з урахуванням особливостей Закарпатського регіону.
- Підготовку кадрів нового типу, здатних:
 - а) мислити за межами існуючих загальноприйнятих уявлень;*
 - б) вирішувати завдання, які досі не мали вирішення;*
 - в) діяти практично, беручи на себе відповідальність у ситуації невизначеності, обмеженості ресурсів і персонального ризику;*
 - г) доводити свою ефективність реальними досягненнями і результатами.*
- Пріоритетність розвитку в університеті фундаментальних, проблемно-орієнтованих і прикладних досліджень, спрямованих на технологічну модернізацію реального сектору Закарпатського регіону.
- Довгострокове планування (на 5-10 років) конкретних заходів та перспективних науково-дослідних тематик інноваційного спрямування на потребу регіонального, бізнесового та економічного середовища.
- Формування системи стійких, взаємовигідних інноваційно-орієнтованих зв'язків університету з провідними ЗВО сусідніх країн: Словаччини, Чехії, Угорщини та Польщі з урахуванням діяльності Міжнародного

консорціуму університетів та Міжнародної асоціації випускників, створених в УжНУ.

- Підтримку нових перспективних напрямів наукових досліджень, що узгоджуються з пріоритетними напрямами регіону та держави, інноваційними тенденціями розвитку науки у світі; проведення науково-дослідних робіт, актуальних для Закарпаття, України та країн Євросоюзу.
- Інноваційне реформування системи організації та поглиблення змісту наукових досліджень у контексті інтернаціоналізації на основі положень Угоди про асоціацію з ЄС.
- Модернізацію матеріальної бази наукових досліджень в університеті, широке впровадження інноваційних методик, мультимедійних, тестових та дистанційних технологій.
- Використання інноваційного вітчизняного та зарубіжного досвіду наукового та науково-дослідного співробітництва. Забезпечення ефективної науково-дослідної співпраці.
- Забезпечення роботи Наукового парку «УжНУ» та трансферу технологічних розробок університету, комерціалізації результатів наукових досліджень та взаємодії з бізнес-середовищем.

Отже, стратегічною метою довгострокової перспективи розвитку УжНУ є підвищення конкурентоздатності наукової діяльності в процесі інтегрування в єдиний міжнародний науково-освітній простір та колективного вкладу в модернізацію реального сектору економіки Закарпаття.

Реалізація заявленої стратегічної цілі передбачає:

1. Широке залучення студентів, магістрів, аспірантів до прикладних досліджень із наданням їм можливостей:
 - освоїти спосіб оновлення технологій у Закарпатському регіоні;
 - «побачити» свою майбутню професію в динаміці, осмислити значимість освоєння фундаментальних знань.
2. Інтернаціоналізацію наукових досліджень.
3. Вивчення та використання міжнародного досвіду провідних університетів країн Вишеградської групи в контексті інноваційної діяльності в таких напрямках:
 - організація наукових досліджень і системи управління;
 - кадрова політика;
 - взаємодія з реальним сектором і академічною наукою;
 - модернізація освітнього процесу.
4. Запровадження системи прогнозування напрямів і обсягів фундаментальних і прикладних досліджень УжНУ, моніторинг стану впровадження перспективних наукових продуктів.

5. Створення системи наукового менеджменту університету з раціональним використанням можливостей Наукового парку «УжНУ», а також потенціалу науково-дослідних та навчально-наукових інститутів, інших інноваційних структур. Забезпечення координації спільної роботи.

6. Суттєве розширення переліку легітимних платних послуг у сфері наукової діяльності та комерціалізації конкурентних наукових продуктів за рахунок трансферу продуктів інтелектуальної власності УжНУ. Створення та наповнення ендаумент-фонду університету.

7. Реформування системи організації та поглиблення інноваційного змісту студентських наукових досліджень.

Досягнення УжНУ цієї стратегічної мети і отримання статусу дослідницького дасть право:

- використовувати у своєму найменуванні термін «дослідницький»;
- отримувати базове фінансування за окремою бюджетною програмою Державного бюджету України на провадження наукової діяльності в обсязі не менш як 25 відсотків коштів, що передбачаються на його утримання, для проведення наукових досліджень, підтримки та розвитку їх матеріально-технічної бази;
- на конкурсних засадах формувати тематику фундаментальних та прикладних наукових досліджень, науково-технічних розробок і самостійно затверджувати річний тематичний план; формувати на своїй базі інноваційні структури різних типів (наукові та технологічні парки, бізнес-інкубатори, малі підприємства тощо) на засадах поєднання інтересів високотехнологічних компаній, науки, освіти, бізнесу та держави з метою виконання і впровадження інноваційних проєктів;
- приймати остаточне рішення щодо присвоєння вчених звань;
- встановлювати нормативи чисельності осіб, які навчаються, на одну посаду науково-педагогічного та наукового працівника;
- самостійно визначати статті та обсяги витрат власних надходжень;
- у межах визначених в установленому порядку коштів загального фонду на оплату праці та в межах наявних у вищому навчальному закладі власних надходжень самостійно формувати і затверджувати штатний розпис науково-педагогічних, наукових, педагогічних та інших працівників, у тому числі визначати штатні нормативи, найменування та чисельність посад працівників відповідно до структури вищого навчального закладу;
- здійснювати інші права, передбачені законодавством.

Дослідницько-інноваційна діяльність університету передбачає серйозний перегляд напрямів його науково-дослідних робіт. Якщо **наукова діяльність** спрямована на одержання нових знань і науково-технічних результатів, **освітня** – на використання цих знань і результатів у навчальному процесі, то **інноваційна діяльність** повинна бути спрямована на комерціалізацію знань, тобто на економічно вигідне використання нових знань у науковій та освітній сферах.

Індикатори інноваційності наукової та науково-технічної діяльності

1. Актуальність наукових досліджень.

- Наявність наукових шкіл, що мають статус провідних в Україні та у світі.
- Наявність грантів міністерств, відомств протягом ряду років.
- Наявність грантів міжнародних фондів та програм.
- Кількість наукових монографій, виданих центральними та закордонними видавництвами (в т.ч. англомовні).

2. Кількість статей у науковій періодиці, що індексуються міжнародними базами даних, в розрахунку на 1 науково-педагогічного працівника (Webometrics, Scopus, імпакт-фактор, індекс Хірша).

3. Частка фундаментальних та прикладних досліджень за пріоритетними напрямами розвитку у загальній кількості наукових досліджень та кількість комерціалізованих.

4. Показники рівня і значущості наукових досліджень.

- Премії міжнародного та національного рівня (більше 1 млн. грн.).
- Значні міжнародні і національні науково-технічні проєкти та наявність патентів і ліцензій.
- Медалі та премії міжнародних і національних науково-технічних виставок (кількість за рік).
- Наявність у структурі ЗВО науково-дослідних інститутів, чисельність наукових лабораторій, оснащених високотехнологічним обладнанням, і штатного наукового персоналу.
- Наявність центрів високопродуктивних технологій.

5. Показники ефективності науково-дослідної роботи, в першу чергу магістрів та аспірантів.

- Державні премії молодим ученим (кількість, рівень).
- Кількість отриманих президентських грантів на підтримку молодих учених.
- Кількість грантів національних і зарубіжних фондів, отриманих студентами і молодими вченими.
- Кількість проведених студентських конференцій, олімпіад, конкурсів.

- Кількість студентів, аспірантів та молодих учених, що пройшли стажування у провідних наукових центрах України та за кордоном.
 - Наявність центрів довузівської підготовки в структурних підрозділах університету.
6. Наявність наукової та навчально-наукової бази.
- Потужності наукової бібліотеки (фондів, технічного та програмного забезпечення діяльності).
 - Потужності Інтернет-центру і телекомунікаційної мережі.
 - Видавнича діяльність (у т.ч. зарубіжні видання); загальна кількість періодичних видань ЗВО по структурних підрозділах університету.